

Зміст

Від редакції

Марко Сирник 3

Актуальне

Ярослава Кобилко

Пункт — чи не пункт? 5

Методика

Наталія Сиротич

Професії дошкільного педагога
та актора дитячого театру: порівняльна
характеристика 8

Світлана Дубовик

Культура професійного мовлення
майбутнього вчителя початкової
школи 13

Наталія Кипиченко

Критерії та показники діагностування
сформованості комунікативної
компетентності майбутніх учителів
початкової школи 18

Анна Данієлян

Навчальні ігри в початковій школі
в контексті виховання прагнення 24

Олена Ліннік

Організація пізнавальних діалогів
із дітьми дошкільного віку 29

Марина Машовець

Діти і природа великого міста 33

Елеонора Палихата

Навчання діалогічного мовлення учнів
першого року навчання
в основній школі 37

Леся Порядченко

Використання опису як засобу
формування лексичних умінь вчителя
початкової школи 49

Олена Стасіна

Громадянське виховання дітей
старшого дошкільного віку 54

Валентина Заєць

Інтегрування знань учнів
на позаурочних заняттях з української
мови у 8–9 класах 59

Наталія Дика

Лінгвістичні поняття з морфології
в системі цілісної мовної освіти 68

Стефанія Яворська

Типи, структура і зміст занять із будови
слова в основній школі 75

Історія

Василь Чумак

Як Крим увійшов до складу УРСР 92

Олена Янчук

Розвиток українського шкільництва
на теренах Польської Народної
Республіки (1980–1989) 98

Наталія Богданець-Білоскаленко

Науково-практичний внесок Якова
Чепіги у психологію розвитку
особистості дитини 104

Олена Коваленко

Гуманізм педагогіки
Януша Корчака 110

Закони

Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. 113

Obwieszczenie ministra edukacji
narodowej z dnia 31 października
2013 r. 131

Rozporządzenie ministra edukacji
narodowej z dnia 14 listopada
2007 r. 133

Marek Syrynyk

Organizacja zajęć z zakresu realizacji
zadań mających na celu podtrzymywanie
przez szkoły i placówki oświatowe
w Polsce poczucia tożsamości narodowej
i etnicznej mniejszości narodowych 140

Різне

Марко Сирник

The teaching of the Ukrainian language
in Poland 142

«Рідна мова»
— освітній квартальник
Українського вчительського
товариства у Польщі

Вчена рада журналу: Микола Жулинський (Київ), Роман Дрозд (Слупськ), Ярослав Грицковян (Кошалін), Андрій Вонторський (Щецин), Анатолій Ситченко (Миколаїв), Вадим Оліфіренко (Донецьк)

Марко Сирник (Валч) — в.о. головного редактора
Дмитро Дроздовський (Київ) — література
Станіслав Караман (Київ) — методика
Ярослав Сирник (Вроцлав) — історія
Віктор Юрченко (Київ) — психологія

Члени редакції:
Ярослава Кобилко (Гжицько)
Тадей Карабович (Голя)
Марія Стець (Перемишль)

Секретар редакції:
Кристина Сирник (Валч)

Веб-сайт:
Гжегож Муцовський (Валч)

Графічне оформлення:
Тереса Олещук

Мовна і стилістична коректа:
Миростава Олійник (Бучківська)
(Львів/Варшава)

Коректа:
Катерина Сень

Видавець
Об'єднання українців у Польщі

Адреса редакції:
78-600 Wałcz
Dolne Miasto 10/80
tel. (67) 258 98 87
e-mail: proswita@op.pl
[http://www.interklasa.pl/portal/
dokumenty/r_mowa/](http://www.interklasa.pl/portal/dokumenty/r_mowa/)

Номер надрукований завдяки фінансовій підтримці Міністерства національної освіти

Під час використання матеріалів,
посилання на журнал «Рідна мова»
— обов'язкове

Наталія Дика

кандидат педагогічних наук
доцент кафедри української мови
Гуманітарного інституту
Київського університету
імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна

Лінгвістичні поняття з морфології в системі цілісної мовної освіти

У контексті багатоаспектних завдань мової освіти учнів загальноосвітніх навчальних закладів, перспективних напрямів розвитку вітчизняної лінгводидактики, пошуку шляхів оптимізації процесу формування лінгвістичної компетентності учнів достатньої значущості набуває роль учителя-словесника як носія кодифікованого варіанту української літературної мови, професійно компетентної особистості, що володіє високою культурою думки і слова, є вмілим ретранслятором думок.

Оволодіння мовою як засобом спілкування, пізнання і впливу — необхідна складова становлення і розвитку духовної багатої, соціально активної особистості, здатної продуктивно і творчо працювати в різноманітних галузях суспільної діяльності.

Провідною роллю стає необхідність у підготовці цілком грамотної людини з належним рівнем комунікативної компетентності, що ґрунтуються на системі знань про мову, її граматичну будову. Вивчення граматики в шкільному курсі української мови сприяє осмисленню школярами цілісності мови. Забезпечення безперервної мовної освіти учнів, глибоке опанування лінгвістичних понять школярами сприятиме формуванню їхньої комунікативної компетентності, засвоєнню цілісної системи знань про мову, що стане необхідним підґрунтам для досконалого володіння нею.

Вивчення лінгвістичних понять з морфології — складний і поступовий процес, що потребує врахування системного характеру мови, особливостей лексико-граматичних класів частин

мови, їхніх диференційних ознак та розуміння специфіки морфологічних категорій як засобу ефективної комунікації.

Мета статті — висвітлення етапів формування лінгвістичних понять під час вивчення морфології. Завдання статті полягають у розробленні системи вправ і завдань, спрямованих на оволодіння учнями лінгвістичних понять у ЗНЗ.

Дослідження сутності лінгвістичного поняття як основи граматичної будови мови здійснювали В. Бабайцева, О. Бондарко, Б. Головін, Т. Гоголіна, О. Есперсен, О. Пешковський, А. Рубаєва, Ф. Фортунатов, Ф. Уракова, Л. Щерба та ін., праці яких висвітлюють систему сучасних концепцій на процес формування лінгвістичної термінології у учнів ЗНЗ та профільної школи.

Вивчення граматичних одиниць в українському мовознавстві висвітлено в працях І. Вихованця, К. Городенської, В. Горпинича, А. Грищенка, А. Загнітка, М. Плюща, І. Погрібного, В. Русанівського, М. Степаненка та ін. Окремі аспекти вивчення мовних понять розробляли вчені-методисти О. Біляєв, В. Мельничайко, С. Караман, М. Львов, М. Пентилюк, С. Омельчук, К. Пліско та ін.

Основу будь-якого навчального предмета становить система наукових понять, яка забезпечує розуміння й усвідомлене засвоєння закономірностей і правил. Поняття не просто слугує формою відображення дійсності, а й розкриває сутнісні характеристики речей, внутрішні, корінні модифікації, що визначають

властивості предметів, їх суперечливу природу [1, с. 87].

На думку В. Давидова [27], формування понять в учнів повинно починатися з узагальнення, при цьому послідовність даного процесу повинна чітко визначатися побудовою навчальних програм, які мають сприяти руху понять «від абстрактного — до конкретного, від загального — до конкретного».

Щодо логіки становлення лінгвістичних понять, то воно відбувається двома шляхами:

Рис. 1. Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів у процесі вивчення граматики (Іменні частини мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль)

Вивчення морфології має практичну спрямованість, адже відкриває можливості для розвитку мовлення учнів на основі засвоєння граматичних норм і правил, сприяє збагаченню словникового запасу учнів, розвитку культури усного і писемного мовлення. Повноцінне оволодіння основними морфологічними поняттями, такими, наприклад, як частини мови — лексико-граматичні класи слів, кожен із яких характеризується морфологічними, синтаксичними і лексико-семантичними особливостями — один з важливих напрямів під час вивчення морфології, що забезпечує засвоєння школярами граматичної системи мови, лінгвістичної термінології, адекватно сприймається і розширює межі пізнання.

Опанування частинами мови шляхом виділення граматичних ознак слів, що належать до різних граматичних класів, розмежування родових і видових понять, класифікації морфологічних явищ спрямоване на удосконалення логічного мислення школярів. Над визначенням будь-якої частини мови потрібно працювати так, щоб учні усвідомили його логічну структуру. Учні повинно скластися цілісне уявлення про найважливіші ознаки частин мови, тому у визначеннях за допомогою узагальнюючих таблиць, як засобу інтенсифікації навчального процесу, насамперед дається вказівка на більш загальне родове поняття, складовою частиною,

поняття у процесі формування поглинюються, уточнюються і узагальнюються, або ж усуваються, як ненаукові — на зміну їм виникають нові поняття, або ж доповнюються, модифікуються раніше вивчені. Наукові поняття здатні концентрувати розрізнені факти мови і стають орієнтиром усвідомленої практичної мовної діяльності особистості.

Програмами визначено державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів (рис. 1.).

видом якого є те, що підлягає визначенню. Потім наводяться часткові але істотні ознаки, що обмежують обсяг лінгвістичного поняття і тим самим уточнюють, конкретизують його. Учителі необхідно наголосити, що розрізнення частин мови за допомогою граматичних питань не є головним. Адже на одній тій же питання відповідають на різні щодо семантичної суті слова: на питання хто?, що? — іменники, займенники; на питання який? — прикметники, порядкові числівники, займенники; на питання чий? — прикметники, займенники, а контексті — форми іменників.

З іншого боку — слова, що належать до однієї частини мови — прикметники, числівники, займенники і прислівники — відповідають на різні питання. У багатьох випадках граматичні питання, що можуть бути поставлені до слова, не збігаються зі смисловими питаннями, що визначають його зв'язок з іншими словами у тексті (кого? — батька, чия хата? — хата батькова; куди поїхали? — до батька, де зустрілися? — у батька), тому орієнтуватися тільки на граматичне питання, не враховуючи сукупності ознак лінгвістичного поняття, не можна, оскільки між фактами дійсності і фактами мови зв'язок не механічний, а діалектичний.

Вивчаючи нове поняття, необхідно зберігати цілісну структуру мови. Для керування процесом формування лінгвістичних понять,

правильної організації пізнавальної діяльності учнів необхідно чітко уявляти собі, що таке поняття, розуміти особливості процесу оволодіння ним та встановити умови, за яких засвоєння відбудеться більш результативно.

Як зазначають Д. Богоявленський та П. Гальперін, процес формування мовних понять спирається на ряд розумових операцій — аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення та систематизації.

Засвоєння лінгвістичних понять — процес тривалий, який включає сприйняття точної інформації оволодіння прийомами роботи щодо засвоєння поняття, щодо словесного, усного й писемного відтворення вивченого. Організовуючи роботу над формуванням понять, вчитель спирається на лінгвістичну природу

досліджуваного поняття, на психолого-дидактичні особливості процесу засвоєння знань школярами, на взаємозумовленість мовного і розумового розвитку учнів, роль граматичних знань у мовній практиці.

У лінгвістичних поняттях загальнені суттєві ознаки мовних явищ. Отже, процес роботи над засвоєнням поняття, насамперед, повинен включати аналіз певного мовного матеріалу з метою виділення істотних ознак досліджуваного явища. Учитель чітко визначає для себе його істотні ознаки поняття, з урахуванням програмних вимог, уточнюює, з якими ознаками (істотними або несуттєвими) необхідно познайомити учнів, який теоретичний матеріал варто використовувати, які методичні форми, прийоми і засоби навчання (рис. 2.).

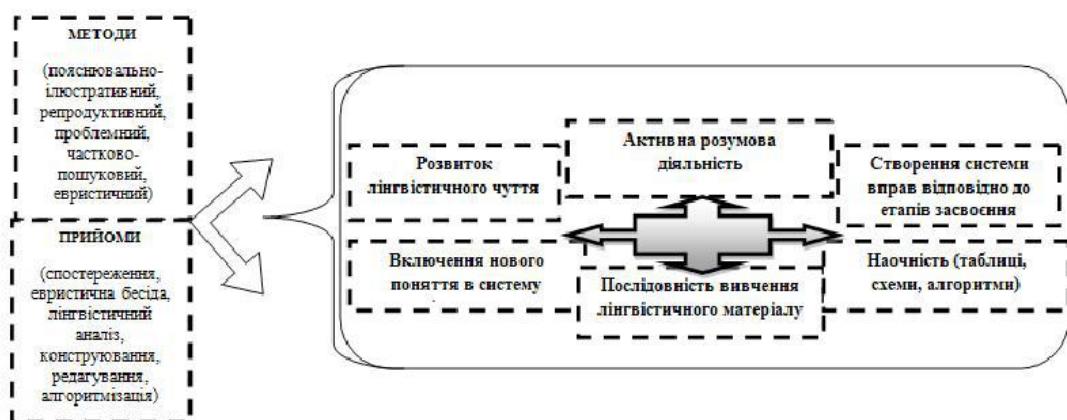

Рис. 2. Методичні умови ефективної організації роботи над формуванням лінгвістичних понять у учнів ЗНЗ у процесі вивчення морфології

Для забезпечення високого рівня засвоєння учнями лінгвістичних понять потрібно знати не тільки особливості процесу засвоєння, але й шляхи здійснення відповідно до конкретних умов та етапів, які висвітлено нижче.

Після демонстрування учням різних мовних явищ шляхом пошукової роботи, яка спрямована на розпізнання нового лінгвістичного поняття поряд з раніше вивченими (перший етап роботи над поняттям) і процесу аналізу мовного матеріалу будуть виділені істотні ознаки досліджуваного поняття (другий етап роботи над поняттям), необхідно встановити між ними зв'язок, співвіднести їх між собою, як властивості одного і того ж поняття, ввести термін (третій етап роботи над поняттям).

Введення терміна та розкриття його характерних ознак ще не гарантує розуміння поняття учнями. Необхідно, щоб учні вміли точно формулювати визначення поняття

і переносити ознаки поняття на новий мовний матеріал, тобто вміли розпізнавати досліджуване поняття і застосовувати знання в мовній практиці. Тому на четвертому етапі проводиться робота над точністю формулювання визначення, на п'ятому — вправи на розпізнання досліджуваної категорії серед інших; в учнів формуються вміння оперувати поняттям із метою вирішення практичних завдань (для точного вираження думок, правильного операціонного лінгвістичним поняттям).

Показниками засвоєння морфологічного поняття є:

- ✓ знання, що допоможуть відріznити дану категорію від схожої;
- ✓ уміння застосовувати правила та наводити приклади;
- ✓ навички користуватися знаннями в ситуаціях творчого характеру.

Добираючи вправи, слід ураховувати не тільки зміст матеріалу, але і характер та форму виконання завдань (усна, письмова), сполучення вправ, послідовність за рівнем знань (від простих до складних). Щоб досягти мети, важливо дібрати таку вправу, яка дозволяла б забезпечити застосування на практиці здобутих теоретичних знань. Мовленнєва практика має слугувати завершальним етапом, а кількість практичних завдань і вправ повинна бути оптимальною. Інструктаж до виконання заданої вправи має сполучатися із застереженням можливих труднощів та типових помилок, з якими можуть зустрітися учні у процесі виконання пропонованого завдання [3, с. 5]. Відповідно до вищенаведених методичних рекомендацій та етапів формування лінгвістичних понять під час вивчення іменних частин мови пропонуємо зразки вправ.

1. Перший етап

Спостереження над мовним матеріалом

Прочитайте текст. Поясніть його заголовок. Визначте тему й основну думку. Поміркуйте, чому слово «неуважність» взято в лапки? Про яку «неуважність» йдеться у тексті? Свої думки обґрунтуйте.

«Неуважність» учених:

Про «неуважність» вчених складено багато усмішок.

Одна з них розповідає, буцімто французький учений Ампер ішов якось Парижем, поринувши у роздуми. А ж раптом на очі йому трапила

гладенька чорна дошка. Учений дістав з кишені крейду і, ніскільки не дивуючись, звідки та дошка посеред вулиці могла взятися, заходився обчислювати.

Навіть коли дошка зрушила з місця, учений не звернув на це уваги. Він продовжував писати на ній і тоді, коли за чудернацькою дошкою довелось не тільки йти, а й бігти!

Як виявилося потім, за дошку «неуважному» вченому правила задня стінка карети.

Однак поміркуємо над цим прикладом краще. Те, що, на перший погляд, свідчить про неуважність, говорить якраз про... виняткову зосередженість учених! Адже неуважним вважають того, хто, помічаючи дріб'язкове, не зауважує головного. Головним же для Ампера було не те, на чому вів пише, а те, що він пише. (З журналу).

Випишіть з першого й третього абзаців іменні частини мови. Поставте до них запитання. Визначте синтаксичну роль. Яке значення виражає кожна з них?

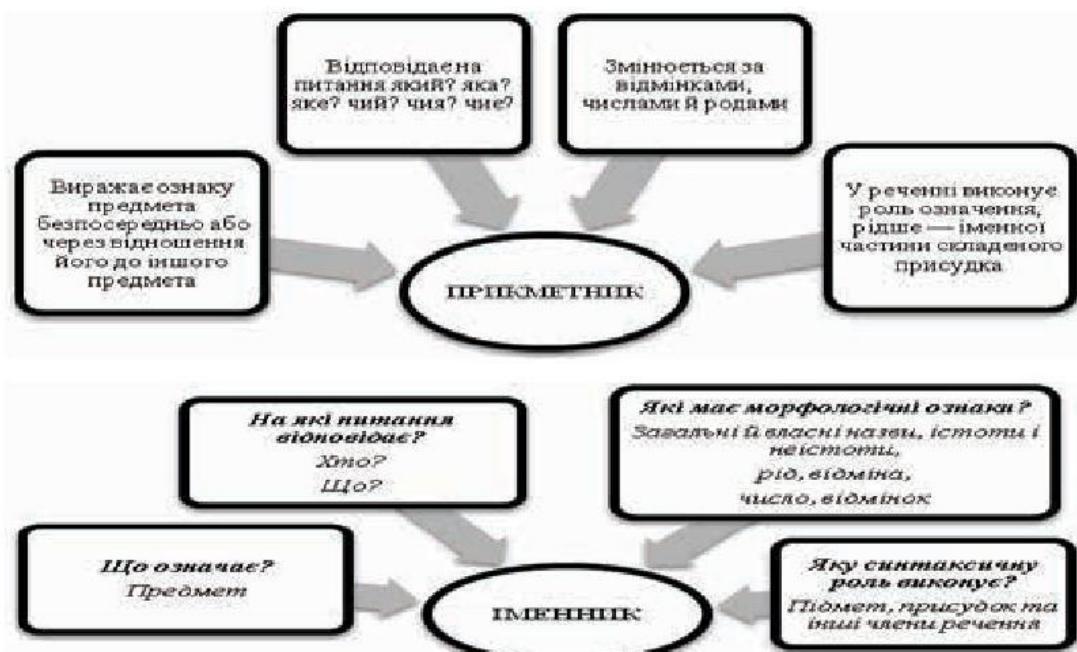
Рубрика «Пильність і фантазія»

Яка з іменних частин мови була не вжита у тексті? Можливо, саме цією частиною мови послуговувався Ампер у своїх записах. Поміркуйте й запишіть двома–трьома реченнями, що міг обчислювати Ампер. Використовуйте визначену вами й пропущену у тексті частину мови.

2. Другий етап

Колективне опрацювання опорної схеми

Розгляньте таблицю.

Дайте відповіді на запитання:

Розкрийте сутність понять «іменник» («прикметник», «числівник», «займенник»)

У якому розділі науки про мову вивчаються іменні частини мови?

На які питання відповідають згадані частини мови?

Які морфологічні ознаки їм властиві?

Яку синтаксичну функцію вони виконують?

3. Третій етап

Лінгвістична гра «Зміна ролей»

Уявіть ситуацію, що вам доручили розказати учням 6 класу про іменні частини мови. Поміркуйте:

— які морфологічні ознаки іменника постійні, а які змінні;

— що спільногого й відмінного в значенні, морфологічних ознаках та синтаксичній ролі прикметника й іменника;

— що спільногого й відмінного в значенні, морфологічних ознаках і синтаксичній ролі числівника та іменника, числівника та прикметника;

— що спільногого й відмінного в значенні, морфологічних ознаках і синтаксичній ролі займенника й іменника, займенника й прикметника, займенника й числівника?

Складіть зв'язне висловлювання і розкажіть своїм однокласникам.

4. Четвертий етап

Дослідження-відновлення

Прочитайте. Відродяйте текст, уставивши на місці крапок потрібні за змістом слова у відповідній відмінковій формі, числівники запишіть словами (див. довідку).

Чудо-словники

Усі назви того самого предмета звуться Якщо зібрати слова мови з усіма можливими їх синонімами, вийдуть Колись, за давніх часів, цим любили займатися араби, що очілювали ... життя народів Близького Сходу. Письмові джерела розповідають, що арабський мовознавець аль-Фірузабаді склав словник із 60 томів, а за іншими даними — із 100 томів. Якщо навіть прийнята за ... першу цифру, ... перевершить усі наші уявлення про словники. Адже в кожному томі словника було подано ... синонімів. Наприклад, меч мав 500 назв, лев — стільки ж, а для верблюда знадобилось аж 1000 слів!

Щоправда, араби називають верблюдів, левів та інших тварин по-різному, залежно від ... масти, породи (А. Матвієнко).

Довідка: вірогідна (у формі знаків відмінка), синоніми (у формі орудного відмінка), культурне (у формі називного відмінка), вони (у формі родового відмінка), чудо-словники (у формі називного відмінка), вона (у формі називного відмінка), сотня (у формі родового відмінка), вік (у формі родового відмінка).

Назвіть загальне значення, морфологічні і синтаксичні ознаки дібраних слів.

П'ятий етап

Творча робота «Поклик пера»

Розгляньте картину. Відкладіть її подалі. Не замислючись, опишіть в 5–7 реченнях, що на ній зображене. Знайдіть у тексті іменні частини мови. Дайте усну характеристику 2–3 іменникам (прикметникам, числівникам, займенникам), скориставшись схемою, розглянутою на початку уроку.

ІМЕННИК

Коментоване письмо

Прочитайте та спишіть текст. З'ясуйте, до яких частин мови належать виділені у тексті слова:

Справжній папір, що на ньому пишуть зараз, люди навчилися робити дві тисячі років тому. Тоді й почали писати книги, бо вони були рукописні. А це було довго й дуже важко — одну книжку переписували іноді кілька років.

Минуло ще багато часу, поки з'явилися друковані книжки.

Тепер книжка — всюди поруч з нами. Вона — наш друг і порадник. Шануйте її, друзі, любіть і бережіть, у неї вкладено велику працю багатьох людей (За О. Єфімовим).

Дайте відповіді на питання:

Які частини мови є самостійними, а які — службовими?

За якими ознаками ви розрізняєте частини мови?

Чим відрізняється граматичне значення слова від лексичного? Пояснити це на прикладах.

Яке значення називається граматичним? Навести приклади.

Гра «Утвори слово»

Утворіть від слів сонце, краса, сміливість, розум, талант різні частини мови, визначити їх. Уведіть 4–5 слів у творче завдання на тему «Чим я можу надихати довколишніх».

ім. прикм. присл. дієсл.

Зразок: радість — радісний, радісно, радіти.

Виконання пізнавального завдання аналітичного характеру

Запишіть іменники. Визначіть рід кожного. Аргументуйте свій вибір.

Синиця, молодість, шампунь, пюре, хвилина, невістка, крик, портьє, денді, шимпанзе, казино, сусіда, резюме, роботяга, метро, кава, піч, поні, пенсне, осика, юність, самоучка.

Розберіть два іменники спільногороду за будовою. Наведіть власні приклади іменників спільногороду. Уведіть їх у самостійно складені речення.

Вибірково-роздільчий диктант

Запишіть іменники у дві колонки: 1) ті, що вживаються тільки у формі одинини; 2) ті, що вживаються лише в множині.

Суми, вершки, селянство, фарфор, малина, іменини, ворота, пісок, хитрощі, чорнило, мед, сіни, сміливість, фінанси, жнива, гречка, розквіт, мужність, ножиці, двері.

Лінгвістичне повідомлення з творчим завданням

Поміркуйте, чи всім мовам притаманний клічний відмінок? Складіть лінгвістичне повідомлення та підтвердіть свої міркування, спираючись на наукові розвідки.

Складіть та запишіть список своїх учителів. Прізвище, ім'я та по батькові поставте у формі клічного відмінка.

Після перевірки завдання у класі обведіть цю вправу у зошиті яскравим маркером й пам'ятайте, що говорити потрібно грамотно!

Розподільний диктант з елементами дослідження

Розподіліть іменники II відміни за групами. Провідмінайте виділені іменники в одинині та множині:

Абітурієнт, вітер, колібрі, парламент, ледащо, мемуари, горобець, різьляр, олівець, атом, міщанин, малятко, обрій, волонтер, гілля, явище, день, степ, озеро, коваль, морж, плече, марш.

Поміркуйте, які типи відмін іменників груп (твірда, м'яка, мішана) не мають. Чи знайшли ви у вправі слова, які не належать до другої відміни? До якої відміни вони належать? Складіть пам'ятку про те, які слова до відмін не належать, використовуючи слова з вправи за приклади до правил.

ПРИКМЕТНИК

Вибіркова робота з творчим завданням

З наведених прикметників підкресліть ті, що не утворюють ступенів порівняння. Свій вибір аргументуйте:

Апельсиновий, пахучий, довжелезний, міцний, оксамитовий, недобрий, свіжий, заширокий, жовтавий, нічний, могутній, космічний, широкий.

Складіть невеличкий текст із 5–7 речень, використовуючи всі подані прикметники. Ті, що утворюють ступені порівняння, вживайте у формі найвищого ступеня.

Навчальне редагування

Прочитайте словосполучення. Знайдіть помилки, обґрунтуйте вашу думку. Запишіть правильний варіант. Визначте граматичні ознаки прикметників:

Самий крайній, саме важне, більш темніший килим, самий головний, найменьший, найблизькіший, поганіший, гарніший.

ЧИСЛІВНИК

Дослідження — творче конструювання

Поєднайте числівники з відповідними іменниками. Утворені словосполучення введіть у самостійно складені речення. Визначте синтаксичну роль числівників. Провідмінайте виділені числівники:

Тридцять сім, дві тисячі триста вісімдесят, мільйон, чотири п'ятих, одинадцятро, півтораста, кількадесят, три мільйони п'ять тисяч двісті сім.

Дерево, пиріг, людина, відсоток, мішок, учень, кілограм, погляд.

Дослідження — творче конструювання

Від поданих чисел (якщо це можливо) утворіть збірні числівники. Два–три з них уведіть до самостійно складених речень. Визначте морфологічні категорії та синтаксичну роль 2–3 числівників на вибір та числівника, який збірності не утворює:

1, 2, 7, 15, 19, 20, 30.

ЗАЙМЕННИК

Лінгвістична гра «Знайди зайве та доведи»

Знайдіть в кожному ряді слів зайвий займенник. Свій вибір обґрунтуйте.

Приклад:

Я, ти, ви, він (займенник він змінюється за родами, числами й відмінками, решта займенників — лише за числами, відмінками):

Той, цей, такий, стільки.

Твій, їхній, мій, кожний.

Весь, сам, такий, інший.

Ніхто, всякий, ніщо, нічий.

Хто, який, що, скільки.

Дослідження–відновлення

Запишіть прислів'я, вставляючи погрібні за змістом займенники, визначте їх синтаксичну функцію та відмінкову форму. 2–3 займенники провідмінайте:

1. Від добра ... не тікає. 2. ... мови своєї цурається, хай сам ... стидається. 3. ... робить кревно, ... ходить певно. 4. ... не вір, то й ... не зрадить (*Нар. творчість*).

Складіть у зошиті пам'ятку: «Особливості відмінювання займенників, співвідносних з іменниками».

ЛІТЕРАТУРА

1. Войшвилло Е.К., *Понятие как форма мышления: логико-гносеологический анализ*, Москва 1989, 239 с.
2. Гальперин П.Я., *Психология мышления и учение о поэтапном формировании умственных действий [у:] Исследования мышления в современной психологии*. П.Я. Гальперин, Москва 1966, с. 236–276.
3. Давыдов В.В., *Виды обобщений в обучении (логико-психологические проблемы построения учебных предметов)*, Москва 1972, 424 с.
4. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах. Колектив авторів за редакцією М.І. Пентілюк: М.І. Пентілюк, С.О. Караман, О.В. Караман та ін., Київ 2004, 400 с.
5. Омельчук С.А., *Психологічні передумови формування дослідницьких здібностей учнів основної школи в процесі вивчення морфології української мови*, «Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки: зб. наук. праць» 2010, № 22 (209), частина II, с. 99–104.
6. Українська мова: Енциклопедія. Редкол.: Русанівський В.М. (співголова), Тараненко О.О., Зяблиюк М.П. та ін. [2-ге вид.], Київ 2004, 824 с.
7. Українська мова. 5–12 класи: Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Укладачі: Г.Т. Шелехова, В.І. Тихоша, А.М. Корольчук, В.І. Новосьолова, Я.І. Остраф; за ред. Л.В. Скуратівського, Київ 2005, 176 с.

„Ridna Mowa”
— kwartalnik oświatowy
Ukraińskiego Towarzystwa
Nauczycielskiego w Polsce

Rada Naukowa pisma: Mykoła Źułyński (Kijów), Roman Drozd (Słupsk), Jarosław Hryckowian (Koszalin), Andrzej Wątorski (Szczecin), Anatolij Sytczenko (Mikołów), Wadym Olifirenko (Donieck)

Marek Syrnyk (Wałcz) — p.o. redaktora naczelnego
Dmytro Drozdowski (Kijów) — literatura
Stanisław Karaman (Kijów) — metodyka
Jarosław Syrnyk (Wrocław) — historia
Wiktor Jurczenko (Kijów) — psychologia

Redakcja
Jarosława Kobylko (Giżycko)
Tadeusz Karabowicz (Hola)
Maria Steć (Przemyśl)

Sekretarz redakcji
Krystyna Syrnyk (Wałcz)

Strona internetowa:
Grzegorz Mucowski (Wałcz)

Opracowanie graficzne:
Teresa Oleszczuk

Korekta językowa i stylistyczna:
Myrosława Olijnyk (Buczkowska)
(Lwów/Warszawa)

Korekta:
Katarzyna Seń

Wydawca:
Związek Ukraińców w Polsce

Adres redakcji:
78-600 Wałcz
Dolne Miasto 10/80
tel. (67) 258 98 87
e-mail: proswita@op.pl
[http://www.interklasa.pl/portal/
dokumenty/r_mowa/](http://www.interklasa.pl/portal/dokumenty/r_mowa/)

Numer wydany przy wsparciu finansowym
Ministerstwa Edukacji Narodowej

Nakład: 600 egz.

Przy wykorzystaniu materiałów,
konieczne jest wskazanie jako źródła
kwartalnika „Ridna Mowa”

**«Рідна мова» — це фахове, некомерційне видання.
Бажаючим підтримати ідею видавання нашого освітнього журналу,
подаємо банківський рахунок Редакції:**

Zespół Twórczy ZUwP
Redakcja „Ridna Mowa”
78-600 Wałcz
Dolne Miasto 10/80

PKO BP O/Wałcz 28 1020 2847 0000 1702 0052 7382